AUT, XLVI, 2008, p. 132-158

ANTROPONIMIA UNOR LOCALITĂȚI AFLATE LA SUD-VEST DE TIMIŞOARA (GHILAD, BANLOC, DENTA, TOAGER)

de

Mirela Zamilia DANCIU

Element constitutiv al limbii fiecărui popor, orice nume de persoană este în fond o secvență sonoră folosită constant în comunicare pentru a desemna o anumită persoană. Numele operează şi exprimă distincțiile necesare între membrii unei colectivități. Cu cât societatea atinge stadii mai înalte de dezvoltare şi organizare, cu cât relațiile în care este implicat individul devin mai complexe, cu atât numele, ca semn distinctiv, capătă o importanță mai mare.

De regulă, numele este atribuit de către părinți, dar poate fi dat şi de către naşi sau o autoritate juridică. Primele nume de persoană erau cuvinte comune ale limbii, care căpătau şi funcția secundară de a desemna o anumită persoană. Numele distingea persoana şi, în acelaşi timp, aducea o informație sigură despre purtător. Această manieră de a numi este întâlnită şi astăzi în cazul poreclelor.

Legătura strânsă dintre persoană şi numele ei face ca acestuia să-i fie atribuite, din cele mai vechi timpuri, puteri cu totul excepționale. Astfel, părinții foloseau numele ca un mesaj adresat unor forțe supranaturale, solicitând parcă protecția divină. Nume de inspirație religioasă s-au perpetuat până azi, dar n-au păstrat nimic din valoarea lor inițială. Sensul de mesaj al numelui nu a dispărut nici astăzi, dar este cunoscută doar de un grup destul de restrâns şi, pentru a fi înțeles ca atare, părinții trebuie să deconspire motivele intime ale alegerii.

La romani exista sistemul de nume tripartit: praenomen, nomen (gentilicium) şi cognomen. Praenomen, acordat băieților, era, de obicei, numele unui strămoş (Caius) sau indica fie ordinea naşterii (Primus, Quintus), fie momentul sau luna naşterii (Lucius „cel născut în zori”, Marcus „cel născut în luna martie”) sau chiar statutul social (Spurius „copil nelegitim”). Nomen gentilicium era numele întregii familii (gens) (Iulius), iar cognomen era porecla (Caesar „cel născut prin operație”).

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

La români există un sistem bipartit, numele fiecărei persoane fiind constituit, în mod oficial, din două elemente: numele individual şi numele de familie.

1. Numele de familie

Ca şi în alte zone ale României, şi în sistemul de denominație din sud-vestul Timişoarei se pot distinge două sisteme profund deosebite unul de celălalt[1]: 1) un sistem oficial, reprezentat de documentele istorice, inclusiv actele oficiale contemporane, sistem uzitat în viața administrativă, instituții publice, impus şi susținut de necesități juridice şi menținut până astăzi de Codul civil; 2) un sistem popular, aşa cum apare din graiul nucleelor sociale, în discuția privitoare la indivizi sau la grupuri de indivizi, în afară de viața oficială. Cele două sisteme prezintă o egală importanță istorică. Devenite de mult tradiționale, deşi independente, ele se influențează reciproc.

1.1. Sistemul oficial e cel mai simplu. Are la bază formula: nume de botez + nume de familie (+ supranume). Cea mai veche formulă de denominație după documente era: 1) numele unic (de botez sau supranume); 2) numele compus din două elemente: numele de botez al individului pus în relațiune cu ascendentul său: A filius B, cu alt individ de care depindea din punct de vedere social sau economic, cu locul de origine, cu îndeletnicirea personală sau cu o particularitate a individului. Prin ereditate, acest al doilea element de denominație a devenit un stigmat onomastic al mai multor indivizi din acelaşi grup social şi atunci, pentru a se evita confuzia între aceştia, s-a recurs la un element în plus: 3) supranumele. Elementul fundamental al sistemului oficial de denominație este numele de familie.

Purtat de toți membrii aceleiaşi familii, numele de familie diferențiază persoana numai de membrii altor familii şi în acelaşi timp o integrează în grupul din care face parte prin naştere. Numind deci în raport cu familia, acest element este fix şi ereditar, adică moştenit de la părinți, de obicei pe linie paternă. Trebuie amintit că generalizarea uzului numelui de familie este destul de recentă. Înainte de oficializarea acestuia, oamenii erau desemnați printr-un nume unic, căruia i se putea adăuga un supranume.

Numele de familie se impune, ocazional, abia în sec. al XVII-lea, dar țăranii îl adoptă în mod regulat mult mai târziu. În Ardeal,

[1] Vezi Pașca, *ȚO*, p. 61.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

obligativitatea numelui de familie datează abia de la sfârşitul veacului al XVIII-lea, în urma unei dispoziţii date de Împăratul Iosif al II-lea[2].

O examinare sumară a documentelor l-a determinat pe Ştefan Paşca să afirme că „mult înainte de sec. al XVII – XVIII-lea se păstra în mod ereditar numele de familie, cel puţin în unele familii mai avute" şi că „mult după această dată, acest element de denominaţie nu e întrebuinţat în mod consecvent în documente"[3].

Numele de familie ca element ereditar şi ca distinctiv onomastic familial a fost adoptat – în relaţiile cu oficialitatea – pentru prima dată de clasa boierilor, iar ereditatea lui se datoreşte, în cea mai mare măsură, tradiţiei scrise, menţinută în cancelariile administrative. V. Ardeleanu aduce completări afirmaţiilor de mai sus, menţionând că, „odată cu impunerea matricolelor bisericeşti ca acte de stare civilă, au fost înregistrate numele de familie de la ţară pe tot întinsul regiunii noastre încă de la 1778" şi că „numele duble în Banat sunt vechi chiar la săteni, ele datând de pe la începutul sec. al XVI-lea…"[4].

În ceea ce priveşte frecvenţa numelor de familie în perioada studiată, de aproximativ o sută de ani, se pot face câteva precizări distincte. Unele nume apar consecvent în localităţile anchetate (Ghilad, Banloc, Toager, Denta), chiar dacă nu cu aceeaşi frecvenţă, ceea ce dovedeşte viabilitatea lor în fondul activ: *Muţiu* (30 – G), *Breban* (25 – G), *Novac* (20 – G), *Crîsta* (17 – G), *Giura* (15 – G), *Chiu* (28 – B), *Toţa* (16 – B), *Strizu* (16 – B), *Gătăianţu* (11 – B), *Traiconi* (11 – B), *Marta* (10 – B), *Covaci* (10 – T), *Oprea* (7 – T), *Prisăcean* (6 – T), *Ardelean* (43 – D), *Iancu* (24 – D), *Baniaş* (24 – D), *Giorici* (23 – D), *Nicolici* (17 – D).

Alte nume de familie apar în prima parte a perioadei de referinţă, apoi îşi răresc apariţia şi dispar din fondul activ fie din cauza lipsei de urmaşi de parte bărbătească în familiile respective, fie ca urmare a emigrării acestor familii în altă parte. Oricum, ele nu mai fac parte astăzi din sistemul de nume de familie din sat. Este vorba de nume precum: *Minda* (G), *Sîmu* (G), *Savu* (G), *Stănilă* (B), *Todor* (B), *Cotoi* (T), *Pescuţ* (T), *Vernicu* (D), *Liparcă* (D), *Vodă* (D). Unele nume au dispărut din fondul activ al unei localităţi şi s-a păstrat în cel al alteia, cum este şi cazul numelui *Toţa*, care nu mai face parte din sistemul de nume de familie al localităţii Ghilad, dar este folosit cu frecvenţă ridicată în localitatea Banloc.

O altă categorie de nume apare pe parcursul perioadei studiate mai târziu, în registru, dar, după aceea, consecvent până astăzi. Se poate vorbi

---

[2] Cf. G. Weigand, în BA, I, p. 32.
[3] Vezi Paşca, *ŢO*, p. 63.
[4] Vezi Vichente Ardelean, *Vechimea numelor de familie ţărăneşti din Banat*, CL, XIII, 1968, nr. 2, p. 220.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

aici de familii venite din altă parte sau de nume de familie create după numele de botez al tatălui: *Grad* (G), *Goza* (G), *Manea* (G), *Raşa* (G), *Strutin* (G), *Adam* (B, D, G), *Constantin* (T, B, D), *Călin* (D), *Dan* (G, B), *Iacob* (D), *Iancu* (D), *Iosif* (D), *Martin* (D, B, T), *Radu* (B, T, D), *Pavel* (B, D), *Bogdan* (G, T, D), *Marcu* (D, T), *Sandu* (D), *Simion* (G; D), *Anton* (D), *Andrei* (D), *Anghel* (D).

Unele nume de familie sunt create după numele de botez al mamei (matronime): *Anca (*G), *Ancuța* (B), *Anuța* (B), *Eva* (D), *Marta* (B), *Măgina* (T), *Perița* (B), *Rusanda* (G), *Sanda* (T), *Sandra* (D), *Slavița* (D), *Zamfira* (B).

În afară de numele de familie care provin dintr-un nume de botez prin schimbarea funcției, mai întâlnim o categorie de nume de familie formată de la un nume de botez prin adăugarea sufixului patronimic *-escu: Diminescu* (G), *Iliescu* (G), *Miculescu* (G), *Nicolescu* (G), *Paulescu* (G), *Vasilescu* (B), *Florescu* (B), *Mihăescu* (B), *Săndulescu* (B), *Simionescu* (B), *Petrulescu* (T), *Iordăchescu* (T), *Gruescu* (D), *Teodorescu* (D). Al. Graur ia în discuție această modalitate de formare a numelui de familie, afirmând că „numele acestea, care astăzi sunt aşa de răspândite erau purtate, până la începutul secolului trecut, într-adevăr aproape numai de boieri. De-atunci încoace, nenumărați țărani, deveniți orășeni, au adăugat pe *-escu* la numele de botez al tatălui lor, devenind astfel, din Gheorghe Ion, Gheorghe Ionescu… ”[5].

Există între numele de familie o categorie de nume formate de la porecla sau supranumele capului de familie, cu sau fără sufixul *-escu.* O mare parte dintre ele numesc o profesie, o meserie sau o ocupație specifică, practicată de capul de familie respectiv în trecut: *Ciobanu* (B, G), *Covaci* (T, B, G), *Croitor* (G), *Dulgheru* (B, D), *Lăcătuş* (G), *Lăutaş* (T), *Morărescu* (G), *Murariu* (B, G), *Olariu* (B), *Păcurar* (T), *Popa* (G), *Văcaru* (G), *Tăbăcaru* (D). Aceste nume de familie pot fi considerate tot un rezultat al influenței sistemului popular de denominație asupra celui oficial.

O altă parte a numelor de familie au originea în porecla unui strămoș, neurmată de sufixul *-escu.* Intră în această categorie nume precum: *Arbore* (D), *Banu* (D), *Bot* (B), *Bucățel* (G), *Bujor* (G), *Buză* (T), *Buzatu* (D), *Capra* (G), *Cerb* (D), *Cercel* (T, G), *Cioară* (G), *Ciobotă* (B), *Cârnu* (G), *Epure* (T), *Graure* (B), *Hapca* (G), *Iedu* (B, D), *Lung* (G), *Lupu* (T, D, B), *Minciună* (B), *Mâțu* (B), *Moacă* (G), *Periat* (G), *Săracu* (G), *Schipor* (G), *Sterp* (G), *Ticală* (D) *Țugui* (G), *Ureche* (G), *Urzică* (G), *Vieru* (B).

[5] Vezi Graur, *Nume de persoane*, p. 90.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Pot fi întâlnite şi nume de familie provenite din supranumele capului de familie la care se adaugă sufixul *-escu.* Numărul numelor din această categorie este foarte redus. *Chicescu* (B), *Copilescu* (D), *Crăciunescu* (D), *Lupescu* (B), *Păunescu* (G), *Popescu* (G, B), *Ursulescu* (G, D), *Vinulescu* (D).

O altă categorie a numelor de familie este formată din cele care provin de la numele satului sau locului de origine al persoanei, la care se adaugă sufixele ce exprimă acest sens: *-eanu* sau *-eanț(u).* Este vorba deci de acele nume ce „arată originea geografică a purtătorului”[6]. Între numele de persoane şi numele geografice au fost stabilite din cele mai vechi timpuri legături destul de strânse. Unele nume de localități sunt, de fapt, nume de persoane, de exemplu *Snagov*, *Roman*, *Pantelimon* etc.[7] Alteori, localitatea poartă numele urmaşilor, format cu sufix[8]. Se întâmplă astfel deoarece materialul antroponimic este parțial repetat în toponimie şi, invers, din unele toponime s-au creat nume de persoană[9]. Exemple de nume de familie care provin din toponime[10] sunt înregistrate şi în localitățile anchetate: *Almăjan* (B, D), *Ardelean* (T, B, D), *Birdean* (B), *Bocşan* (B, G), *Botoşineanu* (B), *Craiovan* (D), *Fărcăşanu* (B), *Gădean* (D), *Gătăianțu* (B), *Ghilezan* (G), *Giulvezan* (T, D), *Izgărian* (G, T), *Jebelean* (T, G), *Kahovan* (T), *Mațedolean* (T), *Mărgineanțu* (G), *Moldovan* (B, D, G), *Moroşan* (D), *Mureşan* (T, B, D), *Sălăjan* (D), *Togerean* (G), *Timiş* (D), *Turda* (B), *Zăgrean* (G).

O ultimă categorie cuprinde nume de familie care reprezintă nume de popoare[11]: *Neamțu* (B, G), *Roman* (D), *Rusu* (B, D, G, T), *Sârbu* (T, D, G), *Tătar* (B), *Turcu* (D), *Țigan* (D). Numele de acest fel nu dovedesc neapărat originea străină a purtătorului.

1.2. Denominația populară are un caracter mult mai mobil, mai creator decât cea oficială. Pentru desprinderea acestui mecanism în denominația populară este suficientă cunoaşterea situației ultimelor câtorva generații. Formula populară de denominație este mai labilă, mai puțin rigidă, se schimbă de la o dată la alta şi ilustrează fidel sistemul de organizare a indivizilor după neamuri.

Cea mai obişnuită formulă de denominație populară este formată din numele de botez al individului urmat de numirea neamului, familiei sau

[6] *Ibidem*, p. 92.
[7] *Ibidem*, p. 92.
[8] Vezi Iordan, *Toponimia*, p. 154 şi urm.
[9] Vezi Constantinescu, *DOR*, p. 9.
[10] Vezi şi I. Roşianu, *O problemă de onomastică în discuție*, CL, 1966, nr. 2, p. 300, Şt. Paşca, *DR*, VII, p. 154 ş.u.
[11] Cf. Al. Graur, *Nume de persoane*, p. 93.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

numai a tatălui sau a soțului: *Gheorghe a lu Ostache* (G), *Titi a lui Mălaimare* (G), *Nicoleta a lu Frujină* (G), *Vasile a lu Nechifor* (B), *Petrică a lu Tomoioagă* (T), *Mărioara a lu Đinu lu Mărtoń* (B), *Eva a lu Simion* (D). În cazul tuturor formulelor populare intră numele de botez, singurul poate pe care omul îl poartă toată viața, pentru că poreclele şi supranumele se mai pot schimba odată cu trecerea timpului, în urma unor întâmplări neprevăzute.

Această formulă de denominație populară are şi variante mai complexe. Astfel, numele de botez poate avea mai mulți determinanți atributivi[12]: *Cristi a lu Pavel Brânduşa* (G), *Mărie a lu Ion Boldurean* (G), *Moise fiu lu Iova Mușiu* (G), *Ghizele fia lu Petru junior* (G), *Nasta soția lui Adam Chici* (G), *Georgina a lu Ion Pătrulescu* (T), *Eva a lu Nicolae Covaciu* (T), *Sofica a lu Ion Căpățână* (B), *Iova a lu Marta Puia* (B), *Sofia a lu Ştefan Crâsta* (D), *Vasile a lu Ion a lu Albu* (D). Aceste forme supracompuse apar în cazurile în care există mai multe nume compuse identice. Interesant este că uneori se pune în relație, în cadrul acestor formule populare, numele de botez al individului nu cu cel al tatălui sau familiei sale, ci cu cel al tatălui sau familiei soției.

Altă formulă de denominație se formează din numele de botez al celui numit, urmat de o apoziție legată ce reprezintă supranumele sau porecla, fie a familiei, fie a sa: *Ioan Fârcea* (supranumele familiei) (G), *Mioara Bolobiță* (porecla sa) (G), *Cornel Goruian* (G), *Gheorghe Păun* (T), *Costică Chiciu* (B), *Mihai Copil* (D).

În ceea ce priveşte numele femeilor, lucrurile se prezintă, oarecum, altfel. Înainte de căsătorie, fata este numită cu numele său de botez, urmat fie de genitivul numelui sau supranumelui familiei fie, mai rar, de porecla ei: *Ana lu Țăran* (G), *Nuți lu Goza* (G), *Tina Capra* (G), *Mărioara lu Târboc* (B), *Ioana a lu Troacă* (B), *Maria Ridichie* (T).

După căsătorie, femeia este numită cu numele ei de botez urmat fie de numele soțului în genitiv, fie de supranumele sau porecla soțului trecută la feminin, fie cu o poreclă dobândită după căsătorie: *Stoianca lu Periat* (sau *Periata*) (G), *Cocotoańe* (G), *Târşoańe* (G), *Trăicoańe* (B), *Forgoańe* (B). Procedeul de moțiune este foarte folosit în aceste cazuri şi se realizează prin adăugarea sufixului *-oańe* la forme de masculin care pierde vocala finală.

2. Numele de botez

Temelia onomasticii o formează numele de botez sau prenumele. În legătură cu numele de botez trebuie spus că, în perioada actuală, nu mai

[12] Fapt subliniat şi de Graur în *Nume de persoane*, p. 91.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

există un criteriu precis şi general după care sătenii să aleagă nume pentru urmaşii lor. Mare parte dintre ei dau nou-născuților nume „frumoase", „orăşeneşti", cu o rezonanță „aleasă", „urbană". Modelele imitate frecvent de țărani, ca frumoase ori deosebite, sunt numele fiilor intelectualilor din sat sau cele întâlnite pe cale audio-vizuală.

O sursă foarte importantă de „primenire" a sistemului numelor de botez din localitățile anchetate au constituit-o acei muncitori navetişti care lucrau şi mai lucrează unii şi azi în Timişoara. Aceştia au schimbat considerabil fizionomia sistemului onomastic din sat față de cea de acum câteva decenii.

Cea mai potrivită clasificare a numelor de persoană este aceea în două mari grupe:

1. creştine sau hagiografice (calendaristice – cărturăreşti), împreună cu derivatele lor populare, dintre care unele sunt împrumutate de la vecini, altele create de români – inclusiv numele privitoare la cult;

2. laice, în care intră: nume de creație populară, nume împrumutate de la vecini şi câteva luate din cărți[13]. Însă şi în cazul numelor de botez se poate ține cont de cele două sisteme de denominație: cel oficial şi cel popular.

2. 1. Nume de botez oficiale

Cercetând registrele de cult dintre anii 1898 şi 2008 am ajuns la concluzia că cele mai frecvente nume de bărbați sunt următoarele: *Ion* (45 – G, 93 – B, 38 – T, 112 – D), *Nicolae* (22 – G, 32 – B, 12 – T, 44 – D), *Gheorghe* (20 – G, 28 – B, 9 – T, 29 – D), *Vasile* (23 – G, 24 – B, 6 – T, 26 – D), *Petru* (15 – G, 20 – B, 7 – T, 44 – D), *Ştefan* (16 – G, 9 – B, 3 – T, 30 – D), *Mihai* (19 – G, 10 – B, 4 – T, 13 – D), *Dumitru* (16 – G, 9 – B, 1 – T, 9 – D), *Constantin* (19 – G, 6 – B, 3 – T, 9 – D).

Comparând această clasificare statistică cu cele făcute de Aurelia Stan[14] (privitoare la valea Sebeşului), Al. Cristureanu în colaborare cu Aurelia Stan[15] (cu privire la satul Purcăreşti) şi Ion Toma[16] (privind satul Lăcrița), se pot face câteva observații. Cele mai frecvente nume sunt cele calendaristice (creştine, biblice, hagiografice), dovadă a influenței nebănuit de puternice pe care a exercitat-o creştinismul în sistemul nostru antroponimic. Obiceiul de a boteza nou-născuții cu nume de sfinți nu e o

[13] Vezi Christian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, Bucureşti, EER, 1975, p. 13; Constantinescu, *DOR*, p. XLIII.

[14] Vezi Aurelia Stan, *Frecvența numelor de persoană masculine în Valea Sebeşului*, în CL, II, 1957, p. 267-279.

[15] Vezi A. Cristureanu şi Aurelia Stan, *Prenumele locuitorilor din satul Purcăreți, raionul Sebeş*, în 1957, în CL, V, 1960, p. 103-109.

[16] Vezi Ion Toma, *Nume de persoane din satul Lăcrița*, în CF, nr. 1, 1972, p. 61-73.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

caracteristică românească. Ceea ce este interesant la noi şi azi e credinţa aceea intimă şi vie pe care o are poporul în solicitudinea protectoare de care se bucură «omul» din partea Sfântului al cărui nume îl poartă. Această credinţă în protecţia Sfântului cu nume omonim e veche la popoarele creştine[17] şi, desigur, ei îi datorăm şi noi masa aceea mare de nume hagiografice pătrunse în antroponomastică. Prin caracterul lor evocativ, numele de sfinţi propagate prin biserică au înlăturat din tezaurul antroponomastic numele învechite româneşti.

Numele creştine pot fi subîmpărţite, la rândul lor, în următoarele categorii[18]:

1. Străvechi populare, din epoca formării limbii române, în legătură cu sărbătorile mari oficiale sau cu cele populare grefate pe anumite reminiscenţe de sărbători păgâne: *Florea* şi *Florica* (< *Floriile*) (G, B, T, D), *Sânzian* (< *Sanctus dies Johannis*) (G), *Marin* (< *Marinus*) (G, B, T, D), *Nicoară* (< *Nicolas*) (D), *Paul* (< *Paullus*) (G, B, T, D).

2. Cărturăreşti sau calendaristice

A. nume din Vechiul Testament, trecute în calendar: *Avram* (B), *Iacob* (G), *Ieremia* (G), *Ilie* (B, G), *Moise* (G, T); altele netrecute în calendar: *Adam* (G, B, T, D), *Aron* (G), *Dan* (G, B, T, D), *Noe* (G, B).

B. din Noul Testament şi din martirologii: a) nume vechi de origine ebraică, greacă, romană, egipteană, persană: *Vichentie* (< *Vicentius*[19]), care a avut o frecvenţă mare în trecut (41 – G), azi dispărând din inventarul unor localităţi şi păstrându-se cu frecvenţă foarte mică în altele (1 – B); b) nume elaborate în perioada creştină precum: *Cristian* (G, B, T, D), *Emanuel* (G, B, D), amintind pe Iisus; nume ce privesc idei sau sentimente creştine, ca cele formate cu *θεός* „Dumnezeu": *Timotei* (G); c) nume ce desemnează virtuţi creştine: *Inochentie* (G, B). Este de observat că unele dintre numele calendaristice circulă în două forme: cea calendaristică, greco-slavă şi cea cu fonetism latin sub influenţa catolică: *Gheorghe* – *George* (G, B, T, D).

Cea mai mare parte a prenumelor de proveniență calendaristică o formează cele perpetuate prin tradiţia familiilor.

1. Prenume şi porecle create de popor

a). Unele constau din chiar numirea sărbătorii: *Florea* (Floriile) (G, B, T, D), *Sânzian* şi *Sântion* (24 iunie) (G, B) etc.

b). Numele calendaristice ale sfinţilor mai de vază se repetă în numeroase forme derivate de creaţie populară, unele româneşti, altele străine, împrumutate de la vecini. Luând ca exemplu numele calendaristic

[17] Vezi Paşca, *ŢO*, p. 25.
[18] Vezi Constantinescu, *DOR*, p. XLV.
[19] Vezi Tatiana Petrache, *Dicţionar enciclopedic al numelor de botez*, Bucureşti, Editura Anastasia, 1998, p. 7.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Ioan, care a circulat mai mult ca oricare altul, găsim următoarele categorii de derivate: A: româneşti: *Nică* (G, B, T), *Niţă* (G); B. slave: *Ivan* (D), *Iovan* (G, B, D), *Ioţa* (B, D); C. ungureşti: *Ianoş* (G, B, D).

Alături de cel mai folosit nume de botez masculin – *Ion*, au o frecvenţă neaşteptată numele *Gheorghe*, *Vasile* şi *Nicolae*. Primele două apar printre cele mai frecvente şi în statistica Aureliei Stan (pe locul 3, respectiv 8)[20]. În ceea ce priveşte antroponimul *Nicolae*, acesta este frecvent şi în satele ardeleneşti, în timp ce în cele olteneşti apare *Marin*, după cum afirmă Ion Toma[21].

În ceea ce priveşte frecvenţa numelor de femei, clasificarea statistică se prezintă în felul următor: *Maria* (20 – G, 67 – B, 21 – T, 105 – D), *Ana* (22 – G, 36 – B, 10 – T, 63 – D), *Floare* (19 – G, 28 – B, 12 – T, 29 – D), *Elena* (9 – G, 23 – B, 8 – T, 27 – D). Antroponimul *Marta* apare înregistrat de 11 ori în statistica din 1898 (G), iar în prezent nu apare decât de 2 ori (B). Şi în cazul numelor de persoane feminine se observă influenţa creştinismului. Se întâlnesc, astfel, nume străvechi populare: *Flore* şi *Florica* (< *Floriile*) (G, B, T, D), *Maria*; nume cărturăreşti sau calendaristice: *Eva* (G, B, T, D), *Cristina* (G, B, T, D), *Irina* (G, B, T, D), *Iustina* (G, B).

Comparând această statistică cu cele efectuate în localităţile Sebeş şi Lăcriţa, se pot aduce unele precizări. Cel mai frecvent nume feminin din Ghilad este *Ana*, iar în Banloc, Toager şi Denta este *Maria*, nume frecvent şi în Sebeş. În Lăcriţa însă predomină antroponimul *Elena.* Acesta apare şi sub forme diferite, provenite din hipocoristice: *Ileana*, *Leana*, *Lena*, *Lenuţa*, *Nuţi* etc., forme întâlnite şi în localităţile anchetate.

Atât în ceea ce priveşte numele de botez masculine, cât şi cele feminine, s-ar putea chiar alcătui un fel de atlas cu arii de frecvenţă a numelor de persoane, care ar putea aduce contribuţii incontestabile la clasificarea istorică, dialectală şi etnografică a teritoriului şi a populaţiei ţării.

2.3. Nume de botez populare

Sistemul popular al numelor de botez cuprinde, în cele mai multe cazuri, aceleaşi elemente cu cel oficial, fiind deosebită doar forma în care sunt folosite aceste elemente.

Deseori, mai ales în perioada mai veche, forma populară a numelor de botez pătrunde chiar în registrele stării civile şi de cult, pentru că atât notarii, cât şi preoţii nu cunoşteau nici ei forma literară a numelui respectiv.

---

[20] Vezi Aurelia Stan, *art. cit.*, p. 55-64.
[21] Vezi Ion Toma, *art. cit.*, p. 61-73.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Un element general în sistemul popular al numelor de botez îl constituie hipocoristicele. Ele pot fi formate prin diminutivarea numelui: *Ionel*, *Ionuţ*, *Ionică* de la *Ion*. Unele dintre aceste diminutive pătrund, în ultimul timp, şi în sistemul oficial. Astfel apar nume ca: *Dorel*, *Dorinel*, *Marinel*, *Petrişor*, *Viorel*.

Alte hipocoristice se formează prin prescurtări ale numelor. De exemplu, de la *Constantin* avem hipocoristicele: *Costică*, *Costel*, *Dinu* (= *Constandin*).

De multe ori se combină prescurtarea hipocoristică a unui nume cu diminutivarea sa, dând forme şi mai depărtate de forma de origine. Astfel, de la *Ştefan* avem derivatele *Fănică* şi *Fănel.*

În afară de hipocoristice şi diminutive, sistemul popular al numelor de botez se deosebeşte de cel oficial şi prin aspectul fonetic deosebit, dialectal, chiar dacă numele este acelaşi ca în limba literară. Toate numele de botez, chiar şi cele mai moderne, sunt pronunţate, mai ales de sătenii mai în vârstă, în conformitate cu legile fonetice care acţionează în zona dialectală anchetată. Spre exemplificare, se încadrează aici: *Mărie*, *Mărioara*, *Geoarge*, *Pătru*. Numele proprii se încadrează deci fonetic între celelalte cuvinte împrumutate, suferind cam aceleaşi adaptări.

3. Porecle şi supranume

Datorită complexităţii şi diversităţii problemelor pe care le includ, poreclele şi supranumele – elemente considerate ca aparţinând sistemului popular de denominaţie – au trezit interesul cercetătorilor .

Având în vedere că în lucrările de specialitate consacrate, în întregime sau parţial, acestei probleme, terminologia nu este unitară, folosindu-se când ambii termeni – poreclă şi supranume –, când numai unul dintre cei doi, se impun anumite precizări. Interpretările de până acum, deşi nu au ajuns la un consens, au adus pe rând observaţii notabile.

Încă din anul 1895, în lucrarea *Poreclele la români*, I.-A. Candrea încerca să facă o distincţie între poreclă şi supranume. Astfel, el susţinea că „aceste cuvinte, prin care poporul loveşte în năravul sau defectul cuiva, se numesc porecle”[22]. În continuare autorul precizează că „poreclele se deosebesc de cuvintele de ocară obişnuite prin aceea că acestea din urmă spun în genere defectul sau năravul cuiva verde, fără niciun înconjur; pe câtă vreme poreclele conţin mai întotdeauna o metaforă”[23]. Lui Candrea îi revine şi meritul de a face pentru prima dată în onomastica românească consideraţii teoretice privind supranumele, văzut în corelaţie cu porecla: „Dacă porecla dată cuiva de către o persoană este repetată şi de alţii la

[22] Vezi I.-A. Candrea, *Porecle la români*, Bucureşti, Editura Socec,1895, p. 7-8.
[23] *Ibidem*, p. 8.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

adresa aceleiaşi persoane, ea devine supranume”[24]. Mai departe, Candrea notează: „Porecla, devenită supranume, pierde foarte adesea noţiunea primitivă peiorativă […]. Supranumele se alipeşte atunci la numele acelei persoane şi ori se stinge odată cu încetarea ei din viaţă, ori îi supravieţuieşte, trecând asupra urmaşilor săi, ca nume de familie”[25].

Părerea lui Candrea a fost reluată şi dezvoltată de Şt. Paşca în *Nume de persoane şi nume de animale în Ţara Oltului.* Acesta reia citatul din I.-A. Candrea, unde făcea deosebirea dintre „cuvintele de ocară” şi porecle, şi înlocuieşte „cuvintele de ocară” cu termenul „calificative”, menţinând în continuare intact citatul[26]. Şt. Paşca consideră că termenul supranume ar fi mai indicat întrucât „necesitatea utilizării termenului «supranume» e dictată de împrejurarea că acesta are o funcţie exclusiv antroponomastică, pe când porecla indică şi o funcţie semantică. Porecla se dă ca o batjocură unui individ, incidental, supranumele, născut din porecle şi calificative este legat indisolubil de numele indivizilor, devenind chiar ereditare”[27]. I. Roşianu, în articolul *O problemă de onomastică în discuţie,* presupunea că „funcţiunea semantică” de care vorbea Paşca în lucrarea citată „se referă la faptul că porecla poate fi pusă în legătură cu un apelativ sau cu un substitut al acestuia, legătură care duce la o semnificaţie oarecare şi reflectă, mai mult sau mai puţin, personalitatea purtătorului ei”[28].

Dezbătând apoi alte păreri, Roşianu optează pentru menţinerea termenului de supranume, „termen neechivoc şi, indubitabil, mai cuprinzător decât porecla, înţelegând prin el acea categorie antroponimică, specifică sistemului popular, neoficial, de denominaţie personală, care cuprinde unul sau mai multe elemente denominative suplimentare numelui oficial al unei persoane sau colectivităţi. În consecinţă, supranumele nu trebuie înţeles decât ca fiind un adaos la numele oficial sau un substitut al acestuia, indiferent de nuanţa căreia i se circumscrie (afectivă, neafectivă etc.)”[29]. El include poreclele în categoria supranumelui, considerând poreclele „acele supranume (deci tot supranume) care au caracter motivat şi afectiv şi ilustrează particularităţi fizice, psihice, lingvistice, geografice etc. (de obicei defecte) sau întâmplări memorabile din viaţa purtătorilor lor, având la bază, de cele mai multe ori, o metaforă creată mai ales din şi pentru amuzament. Spre deosebire de restul supranumelor, poreclele răspund mai mult unei funcţiuni semantice şi mai puţin antroponimice. Ele

[24] *Ibidem*, p. 8
[25] *Ibidem*, p. 9.
[26] Cf. Paşca, *ŢO*, p. 43.
[27] *Ibidem*, p. 44.
[28] Vezi I. Roşianu, *O problemă de onomastică în discuţie: categoriile antroponimice*, LR, XXV, 1976, nr. 3, p. 291.
[29] *Ibidem*, p. 298.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

se nasc spontan, dar scopul creării lor ţine în primul rând de psihologia creatorilor lor de a aduce noi forme în adresare, mai sugestive, mai «ieşite din comun», dar cu o mai mare putere de evocare, mai vii… Poreclele a căror semnificaţie este total necunoscută în momentul culegerii lor pe teren rămân, până la proba contrară, simple supranume”[30].

Un punct de vedere demn de luat în considerare şi care a fost reluat şi de alţi cercetători este cel exprimat de Aurelia Stan în *Porecle şi supranume din Valea Bistriţei,* p. 43. Cercetătoarea susţine că „porecla devine supranume numai atunci când îşi pierde conţinutul ironic. Aceasta se întâmplă, mai ales, când poreclele, fiind indisolubil legate de numele unor persoane, trec şi asupra celorlalţi membri ai familiei, devenind chiar ereditare”[31]. Autoarea ţine să precizeze că „supranumele şi poreclele au funcţiuni speciale: porecla este un element cu conţinut afectiv, în timp ce supranumele n-a avut niciodată un astfel de conţinut sau, chiar dacă l-a avut la început, cu timpul l-a pierdut”[32], pentru ca puţin mai târziu să se contrazică scoţând în evidenţă calitatea ambilor termeni de a fi „expresivi, sugestivi”.

O altă cercetătoare, Doina Grecu, în *Despre supranumele din comuna Berzovia. I. Supranumele provenite din nume de familie, prenume şi hipocoristice*, în „Cercetări de lingvistică”, VII, 1962, nr. 1, p. 53-57, încearcă, de asemenea, să diferenţieze cei doi termeni (poreclă şi supranume), să dea fiecăruia dintre ei un sens cât mai exact: „supranumele este lipsit de conţinut afectiv şi este colectiv şi ereditar. El provine dintr-o poreclă sau dintr-un calificativ. Spre deosebire de acesta, porecla este raportată la un singur individ şi plină de conţinut afectiv”[33].

O. Vinţeler este şi el unul dintre cercetătorii care s-au ocupat de această problemă onomastică, dar care preferă termenul de poreclă. Astfel, după ce aduce argumente, citând din lingviştii ruşi V.K. Ciceagov, Lev Uspenski şi L.J. Kolokolova, scoate în evidenţă faptul că între poreclă şi supranume există o mare diferenţă. El susţine că „apariţia poreclelor, cât şi a supranumelor este incidentală, dar destinaţia lor diferă, deşi ambele sunt calificative. Apoi ele se deosebesc şi din punctul de vedere al originii lor. […] poreclele îşi au originea mai ales într-un defect, în timp ce supranumele au la bază o profesie, situaţia socială etc. şi ele nu supără, de cele mai multe ori scoţând în evidenţă anumite calităţi ale persoanelor respective”[34].

---

[30] *Ibidem*, p. 298.
[31] Aurelia Stan, *Porecle şi supranume din Valea Bistriţei*, LR, 1957, nr. 5, p. 43.
[32] *Ibidem*, p. 42-43.
[33] Vezi Doina Grecu, *art. cit*, CL, VII, 1962, nr. 1, p. 54.
[34] O. Vinţeler, *Porecle din satul Căptălan (raionul Aiud, regiunea Cluj)*, CL, Cluj, IX, 1964, nr. 1, p. 118.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Al. Graur, în lucrarea *Nume de persoane*, consideră neinteresante şi uşor de înlăturat criteriile care ar duce la distincţia dintre poreclă şi supranume[35], renunţând la termenul supranume şi reţinându-l în exclusivitate şi el pe acela de poreclă.

Printre cei care consideră că trebuie menţinuţi ambii termeni se numără şi I. T. Stan care, în *Porecle şi supranume din comuna Sohodol (raionul Câmpeni, regiunea Cluj)*, afirmă: „trebuie menţinuţi ambii termeni, prin poreclă (policră, poriglă, poreglă, porelcă) înţelegându-se acel calificativ, acea ciufală care se atribuie unei persoane, indiferent dacă e vorba de vreun defect fizic, o asemănare cu altă persoană, de îndeletniciri, de trăsături psihice, diferite întâmplări din viaţă şi chiar dacă se păstrează şi la restul generaţiilor şi chiar dacă nu se cunoaşte apoi motivul acordării acelui atribut”[36]. Iar prin supranume „ar urma să înţelegem acele nume, prenume, forme hipocoristice care apar alături de numele şi prenumele actual al cetăţenilor utilizate pentru individualizare, fără a conţine un atribut, o ciufală, o poreclă”[37].

Dacă porecla este privită de către Emese Kis şi Maria Groza ca o „metaforă ce rezultă din prescurtarea unei comparaţii dintre purtătorul poreclei şi un fenomen sau obiect existent în afara lui”[38], Al. Cristureanu foloseşte termenul supranume în accepţia lui I.-A. Candrea, dar şi el tratează materialul nediferenţiat şi ajunge la concluzia că, „studiate din punct de vedere stilistic […], poreclele şi supranumele presupun un grad deosebit de afectivitate”[39].

În articolul *Porecle (comuna Şimişna, raionul Dej, regiunea Cluj)*, Margareta Purcar-Guşeilă încearcă să pună lucrurile la punct. După ce arată că în unele lucrări de specialitate se face o diferenţiere între poreclă şi supranume, ea este de părere că e mai bine să folosim un singur termen, şi nu doi. Autoarea preferă însă termenul poreclă, pentru că „pare mai cuprinzător şi mai exact decât termenul supranume”[40], dar nu dă o definiţie poreclei.

După o succintă şi la obiect prezentare a diverselor opinii referitoare la problema termenilor despre care e vorba, V. Ţâra sugerează folosirea exclusivă a termenului de supranume, pentru că „are, spre deosebire de poreclă, avantajul de a fi mai general şi deci mai cuprinzător,

[35] Vezi Graur, *Nume de persoane*, p. 70.
[36] În StUBB, XIII, 1968, nr. 1, p. 100.
[37] *Ibidem*, p. 101.
[38] Emese Kis, Maria Groza, *Porecla – metaforă privită ca un micromodel explicativ*, SMO, 1969, p. 51-57.
[39] Al. Cristureanu, *Supranumele locuitorilor din satul Răchita*, CL, VI, 1971, nr. 2, p. 410.
[40] Margareta Purcar-Guşeilă, *Porecle (comuna Şimişna, raionul Dej, regiunea Cluj)*, LL, XIV, 1967, Bucureşti, p. 143-164.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

este neechivoc şi defineşte mai precis elementul suplimentar, dar absolut indispensabil, din sistemul denominativ rural”[41]. Autorul ține să precizeze, totuşi, că supranumele pot fi „ironice – care au un pronunțat caracter afectiv şi vizează satirizarea, uneori chiar descalificarea celui care le poartă”, şi „neutre – lipsite de caracter afectiv, satiric sau ironic, care nu slujesc decât la precizarea identității”[42].

Autorii unui alt articol, M. Homorodean şi N. Mocanu, sunt „de acord, în principiu, cu semnificația dată termenului de supranume, şi ca cele două categorii să se numească, poate mai pregnant, supranume subiective şi, respectiv, supranume obiective”[43].

Faptul că porecla are un rol denominativ identic cu al supranumelui reiese şi din definițiile întâlnite în DLRM. Astfel, porecla este definită ca un „supranume dat (în bătaie de joc) unei persoane, în legătură cu o trăsătură caracteristică” a aspectului său exterior, a psihicului sau a activității sale. Supranumele e definit ca un „nume dat unei persoane, pe lângă numele propriu, în semn de cinste (uneori şi de batjocură); nume pe care şi-l ia sau care se dă unei persoane, pentru a se deosebi de altă persoană”.

Ținând cont de tot ce am enunțat mai sus, se poate spune că unii cercetători reduc sfera poreclei, considerând-o de la un moment dat supranume (I.-A. Candrea, Şt. Paşca, Aurelia Stan, Doina Grecu, I. Roşianu, Al. Cristureanu etc.), alții o înlătură complet, înlocuind-o cu supranume (subiective sau obiective, ironice sau neutre) (V. Țâra, M. Homorodean, N. Mocanu), iar alții dau întâietate termenului de poreclă, care poate fi afectivă sau nu, se poate referi la o calitate sau un defect, îşi poate schimba cu timpul valoarea semantică (Al. Graur, O. Vințeler, Emese Kis, Maria Groza, Margareta Purcar-Guşeilă etc.).

Menționăm faptul că termenul „supranume” nu este cunoscut în mediul rural, el fiind o creație a specialiştilor, în timp ce termenul „poreclă” este cunoscut de către toți locuitorii, chiar şi de către cei veniți din alte regiuni. Dar această lucrare voindu-se a fi una ştiințifică, vom folosi termenul *supranume* ca termen unic ce include categoria poreclelor.

Supranumele aparținând sistemului antroponimic din localitățile anchetate (Ghilad, Banloc, Toager, Denta) pot fi grupate în mai multe categorii, în funcție de caracterul (afectiv – ironic sau neafectiv – neutru) şi de originea lor semantică.

---

[41] V. Țâra, *Supranumele româneşti din comuna Domaşnea (Caraş-Severin)*, AUT, VI, 1968, p. 227.
[42] *Ibidem*, p. 227.
[43] M. Homorodean, N. Mocanu, *Din onomastica comunei Scărişoara (jud. Alba)*, StUBB, fasc. 2, 1969, p. 136.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

3.1. Supranume afective – ironice

1. Supranume atribuite după particularități fizice

Albu (G) „cu părul cărunt”

Barna (G) „era cam negricios” (< magh. *barna* „bour” sau ucr. *Barna* „bou cu părul cenușiu închis”, Iordan, DNFR, p. 49)

Bobocea (B) „era îmbujorat” (< *boboc,* cu suf. *-ea*) (Iordan, DNFR, p. 67)

Bulbuc (G) „avea ochii bulbucați” (< *bulbuc* „băşică de apă” pe suprafața unei ape, mai ales pe vreme de ploaie) (Iordan, DNFR, p. 86)

Burfă (B) „are burfă mare” (< *burfă* „burtă”)

Buzatu (G) „cu buze mari” (< *buzat*)

Cap-dă-cal (G) „avea capul mare”

Căśulă (B) „purta mereu căciulă”

Cârnu (G) „cu picioare cârne”

Coarba (G) „negru la păr ca un corb şî la a bătrână i s-o spus aşa”

Covăsât (G) „erau mai albi la față” (< (*lapte*) *covăsît* „lapte acru, iaurt”)

Ghidăr-Mic (G) „parcă era un om pitic”

Lişca (G) „cu părul alb”; *liş* + suf. *-ca* (CADE); cf. *Iluşca* (Paşca , Ț.O., p. 270)

Laie Michi (D) „erau mai mulți Nicolae în familie şî ăsta era ăl mai mic”; hipocoristic al lui *Nicolae*

Moacă (T) „avea o față urâtă” (< *moacă* „figură”)

Pecmez (G) „erau neamuri cu a lu Covăsît, dar erau mai negri” (< *pecmez* „gem”)

Pi̯éli̯e (T) „era numai piele şi os” (< *piele*)

Pitica (G) „mică de înălțime; (< *pitic* + suf. *-a*) (Iordan, DNFR, p. 368)

Pleşu (G) „pleş, chel”

Pârlea (G) „mic şi slab, jigărit”; (*a*) *pârli* cu suf. *-ea;* cf. şi *pârle* „epitet pentru un om chel” (DNFR, p. 370)

Puşcă-rață (D) „chior de un ochi”

Râmă (D) „cel mai mic din familie”

Roşca (G) „singurul din familie cu părul roşcat” (*roşu* + suf. antrop. *-ca*) (Iordan, DNFR, p. 399)

Roşu (G, D) „cu părul roşcat”

Sora-mică (G) „foarte mică de statură”

Şchiopu (G) „cineva din familie a fost şchiop”

Şoldeu (G) < *şoldeu* varianta lui *şuldeu:* „1) purcel până la un an; 2) iepure până la un an” (< magh. *süldö*) (DLR); *şold* sau (şi) *şoldu* cu suf. *-eu* (Iordan, DNFR, p. 435)

Ureche „cu urechi mari”.

2. Supranume care indică particularități psihice

Adormitu (B) „amețit, adormit”

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Baicu (D) „găsea la orice câte un bai” (< bg. *Bájko*, cf. Pătruț, *Nume*, p. 15)
Bicheru (D) „era bicher, şmecher”
Ciocan (G) „prost, nătăfleț”
Codoaşcă (T) „îi plăcea să împărecheze tinerii”
Doagă (G) „îi lipsea ceva la cap”
Dârză (T) „moale din fire”
Făloasa (T) „îi plăcea să se aranjeze mult ”
Firea (G) „spunea că nu-şi poate ține firea; nervos”;
Firu sau/şi *Fira* + suf *-ea* (Iordan, DNFR, p. 201)
Geoarge-bît (B) „prost ca bâta”; variantă a lui *Gheorghe* + determ. subst. *bât*
Gârśescu (T) „zgârcit”; *gârci*, variantă a lui *zgârci* „cartilaj; o unealtă a dogarului”, cu suf. diminutival *-eag* (Iordan, DNFR, p. 225)
Ghiśoańe (G) „nu-i era bun nimic”; < bg. *Gičo;* ar putea fi şi *ghici,* variantă regională a lui *bici*; Cf. şi rus. *Gičev* + suf. *-oańe* (Iordan, DNFR, p. 220)
Hibai (G) „avea o hibă, un defect”
Mălai-Mare (G) „era lacom şi avar”
Mândruța (G) „era făloasă la joc”; femininul lui *mândruț*; diminutiv al lui *mândru* (DNFR, p. 311)
Mândrici (D) „erau toți făloşi”
Minśună (D) „mințea mult”
Mireasa (G) „se îmbrăca încet ca o mireasă”
Mâțu (B) „leneş” < *mâț* „pisic”
Muțuțui (G) „*cu moț, mai presus decât alții*”; < gr. *Mutsos*, *Mutsu* (Iordan, DNFR, p. 322)
Nemeş (G) „ca un domn” (DA); < *nemeş* „nobil maghiar” (Iordan, DNFR, p. 331)
Spăriosu (G) „sperios”
Spârlea (T) „era iute în toate părțile”; (a) *spârli*, variantă a lui *zbârli*, cu suf. *-ea*, (Iordan, DNFR, p. 422)
Uşurelu (G) „era sprinten în mişcări”; < *uşor* + suf. dim. *-el*
Viźel (G) „nu scăpa nimic din vedere”.

3. Supranume atribuite după lucruri şi obiecte comune

Boambă (G) < *boambă* „boabă, bob” (Iordan, DNFR, p. 67)
Bumbu (G) < *bumb* „nasture” (Iordan, DNFR, p. 87)
Făńină (B) < băn. *făńină* „făină”
Firiz (G) „ferăstrău” < magh. *fürész* „ferăstrău”, care a fost împrumutat sub forma *firiz* în graiurile de peste munți” (Iordan, DNFR, p. 201)
Gădină (G); *gadină* „animal sălbatic” (Iordan, DNFR, p. 212)
Ou (G) „toată zîua căpta ouă”
Păsulă (G) „fasole”
Podu (B)
Pupu (D); *pup* „mălai copt în cenuşă, turtă” (CADE)

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Śoclod (G) < *śoclod* „cocean de porumb”
Şoancă (B) „şuncă”, < bg. *šonka* sau (şi) ung. *şonka* „şuncă” (Iordan, DNFR, p. 435)
Tranță (G) „zdreanță”

4. Supranume atribuite după numele unor animale sau plante

Ariciu (G) < *arici*, cf. n. top. *Ariciu*, *Aricioaia* (Iordan, DNFR, p. 36)
Bica (G, B) < *bică,* fem. lui *bic* „taur” (Iordan, DNFR, p. 63)
Buźeac (G) < *bugeac* „covor de mușchi, buruiană; amestecătură de lemne putrede”; probabil din sârb. *bučjak* „jăget” (CADE)
Busuioc (D) < *busuioc*, cf. n. top. *Busuiocul* (Iordan, DNFR, p. 90)
Capra (G) < *capră*
Cioară (G) < *cioară*, cf. n. top. *Cioara* (Iordan, DNFR, p. 123)
Ciocârlie (D) < *ciocârlie*, cf. n. top. *Ciocârlia* (Iordan, DNFR, p. 124)
Ciurcan (T) < bg. *čurka*; cf. şi *Ciurca*, (*ciurcă*, variantă a lui *curcă*) + suf. *-an* (Iordan, DNFR, p. 132)
Cucu (G) < *cuc(u)*
Dudă (G) < *dudă* „fructul dudului” sau bg. *Duda* (Iordan, DNFR, p. 184)
Hârțu (B) < *hârț* „șoarece”
Liliacu (B) < *liliac* „planta sau/şi animalul” (Iordan, DNFR, p. 280)
Lupu (G, T) < *lup(u)*
Macu (G) < *mac* „numele unor plante”; cf. şi ung. *makic* „ghindă”, bg. *Mako* (Iordan, DNFR, p. 286)
Morcoń (T) < *morcoń* „morcov”
Neghină (G)
Nucu (G); hipocoristic de la *Ion* (DO, p. 82); *nuc*, cf. *Perju*, *Stejar* etc.
Poamă (T) < *poamă* cu sens figurat, ironic
Purcel (G) < *porc* + suf. dim. *-el*
Râma (D)
Stârcu (T) < *stârc* „cocostârc, barză”
Śe̯apă (G, B) < *śe̯apă* „ceapă”
Śire̯aşă (B) < *s'ire̯aşă* „cireaşă”
Trandafir (B)

5. **Supranume referitoare la starea socială din trecut**

Cotrea (B) „zdrențuros” (DLRC)
Năspălatu (G) „sărac, murdar”
Śocâlte̯a (G) „foarte murdar”, tema lui *ciocâltău* (*ciocâlț-*) cu suf *-ea*. Poate fi privit şi ca un derivat de la *ciocâlteu,* variantă a lui *ciocâltău* (Iordan, DNFR, p. 124)

6. Supranume datorate unor întâmplări, obiceiuri, deprinderi

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Boian (T) „avea o vacă numită *Boiana* pe care o striga toată ziua”; < bg. *Bojan* (şi sl. *Bojan*). Ar putea fi, uneori, un derivat de la n. top. *Boia*; cf. n. top. *Boian(ul)* (Iordan, DNFR, p. 69)

Cecai (G) „repeta des cuvântul, imitând un vecin sârb”

Păsăroń (G) „umbla toată ziua după ouă de păsări” (< *pasăre* + suf. *-oń*)

Pârvu (G) „primul născut”, < bg. *Pârvo*; cf. şi *pârv* 1) (despre oi) „cu lână puţină, scurtă şi creaţă”; 2) (despre oameni) „scund” (Iordan, DNFR, p. 369)

Chiţumanu (B) „aşa obişnuia să-şi cheme nepoţii”.

7. Supranume atribuite după forme alintătoare sau alte expresii

Lala (B); < *gr. Lala*(s) sau (şi) bg. *Lala* (Iordan, DNFR, p. 272)

Puu (G) < interjecţia *pu-pu!*

Tita (B); < bg. *Tita* sau (şi) gr. *Tita* (Iordan, DNFR, p. 453)

Treosc (G) < interjecţia *treosc!*

Truţ (G) (hipocoristic de la *Dumitruţ*, *Pătruţ*)

Ţundric (D) < *ţundră* „sarică” + suf. *-ic*

Babaruţă (T) < *baba* + *Ruţă* (cf. bg. *Rutus*)

Bâju (G) cf. *Băju*, *Băjan*, *Băjenaru* (Iordan, DNFR, p. 53)

8. Supranume cu explicaţii nesigure sau neverosimile, iar unele chiar neexplicate

BANLOC

Baśe̯a < *bace(a)* „frate mai mare”

Bergeanu < *birđan* „locuitor al satului *Birda*” (< *Birda* + *-ean*)

Borozan < *Borod* + *-ean*, cf. oicon. *Borod* în jud. Bihor, cf. şi *Borozel* < *Borod* + *-el*

Buda – hipocoristic de la *Budimir*

Buduc < *Bud* + *-uc*; cf. bg. *Buda* (Iordan, DNFR, p. 84)

Călăgiu

Ceangu

Ciuroń < *Ciurea* (*ciur* + suf. *-ea*) (Iordan, DNFR, p. 132) + *-oń*

Cloaśe

Geică < bg. *Džejko* (Iordan, DNFR, p. 217)

Ghencea < bg. *Genča* (Iordan, DNFR, p. 218)

Goga – hipocoristic de la *Gheorghe*

Guran < *guran* „om cu gura mare”, n. top. *Gura* + *-an* (Iordan, DNFR, p. 233)

Iercu

Lipu < *Filip* – hipocoristic

Lonti < *Leonte*

Mădgălina; variantă populară a lui *Magdalena*, nume biblic (Iordan, DNFR, p. 297)

Mearla < *mierlă*

Mosor „mosor”; cf. pol. *Mos(s)or* (Iordan, DNFR, p. 317)

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Păisima < *Paisie* „nume monahal"; cf. bg. *Paisif* (Iordan, DNFR, p. 349)
Păuțu < *Pau* [Pavel] + *-uț*
Peroń < *Pera* (hipocoristic de la *Petru*) + *-oń*
Pisli
Sie < *Atanasie* – hipocoristic
Smaia
Șogordan < *șogor* „cumnat" + *Dan*
Tărboc, cf. *tărboc* „o unealtă de pescuit" (Iordan, DNFR, p. 445)
Tecu < bg. *Teko* (Iordan, DNFR, p. 446)
Toșa < *Toma*, *Tudor* + *-șa*; cf. bg. *Toša* (Iordan, DNFR, p. 459)
Troca < gr. *Troka(s)*, (Iordan, DNFR, p. 461)
Vodoni (< *Vodă* + *-oń*) < nume de grup *vodoń* < *Vodă* + *-oń*

TOAGER
Boamfel
Cicioc < bg. *Čičo* + *-oc*
Cipac, cf. *ciupag*
Ciuculan
Custu
Frieghiel < germ. *Friedel*
Ghireanu < *Ghera* (hipocoristic de la *Gherasim*) + suf. *-ean*
Mondi < g. *Mondi(s)* sau (și) bg. *Mondi* (Iordan, DNFR, p. 289), magh. *Mandi*
Ricu < *Todoricu*; cf. gr. *Rik(k)u* (Iordan, DNFR, p. 394)
Sărśe̯anțu
Tranță < *zdreanță*
Zăică < bg. *Zajko* (Iordan, DNFR, p. 436)

DENTA
Bercioc < *Bercea*, cf. scr. *Berče* (Grković, p. 36) + suf. *-oc*
Bilzgot
Brici < *brici*
Bucică < *Buci(u)* „cal cu pete galbene pe păr" (Iordan, DNFR, p. 83) + suf. *-ică*
Dric < (*Alexan*)*dric*
Drilă < *(Alexan)drilă*
Jâucu < *Živko*
Păici < *Paic* + *-ici* (Iordan, DNFR, p. 349), *Paicu* + *-ici*
Pulgher
Țundric < *țundră* „sarică" + *-ic* (Iordan, DNFR, p. 472)

GHILAD
Bolobiță
Borgea < *bordea* „sperietoare" (Iordan, DNFR, p. 73)

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Braica < bg. *Brajko* (Iordan, DNFR, p. 78)
Chentă < *Vichente,* hipocoristic de la *Vichentie*
Chicescu < bg. *kiča* + *-escu* (Iordan, DNFR, p. 114), *Checiu* + suf. *-escu* (cu *e* neacc. > *i*)
Cislenco
Ciuchina, cf. şi bg. *Čukin*, dat ca poreclă + *-ină* (Iordan, DNFR, p. 130)
Ciurlie
Coarba < *coarbă*
Cocota < *Coca* + *-otă* sau *cocotă* < gr. *kokota* (Iordan, DNFR, p. 139)
Coţoabă
Deloaṅe < *Delu* (cf. bg. *Delo*) + suf. *-oaṅe* (Iordan, DNFR, p. 169)
Dubă < *dubă* „luntre mică de pescuit" (Iordan, DNFR, p. 183)
Dulea < bg. *Dule* şi *Dulja* (Iordan, DNFR, p. 185)
Fârţu < *fârţă* „copil neastâmpărat; om care poartă vorba de ici-colo" (Iordan, DNFR, p. 202)
Fâsâian
*Fişte*a < magh. *füst* „fum"
Fodor < reg. *fodor, -e* „încreţitură de pânză la mânecile iilor" < magh. *fodor* „manşetă cu încreţituri" (Frăţilă, *Târnave*, II, p. 220).
Fuicoaṅe < *Fuicu* +*-oaṅe* (Iordan, DNFR, p. 209)
Găđină < *gadină* „animal sălbatic, orice fel de animal (Iordan, DNFR, p. 212)
Hegheş < magh. *hegyes* „încrezut, înfumurat" (Iordan, DNFR, p. 240)
Mandu < gr. *Mandos, Mandu* (Iordan, DNFR, p. 283)
Măger
Paca < bg. *Pako*, care va fi având alături un fem. *Paka* (Iordan, DNFR, p. 349)
Sincoaṅe < *Cincu* + *-oaṅe*
Ştiţu
Tranţă „zdreanţă"
Truică < *Pătruică*; cf. bg. *Trujo*, care poate avea alături un derivat în *-ka*; cf. şi *Trucă* în ce priveşte derivarea de la *Dumitru* (Iordan, DNFR, p. 462)
Ţipli
Viđel < *Vidu* + *-el*
Votom.

3.2. Supranume neafective-neutre

1. Supranume atribuite după ocupaţiile locuitorilor
Aghentu (D) „agent"
Bercioc (D) „bărbier, frizer"
Căsapu (G) < *căsap* „măcelar"
Căsâriu (D) < *casir* „casier"
Chintălaş (D) „cântărea cu chintale" < *Chentu, Chentă* + *-aş*

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Ciudri (D) „trăgea cu praştia” < *ciudră* „praştie”
Clopotăreasa (G) „femeie care trage clopotele la biserică” < *clopotar* + *-easa*
Crâsnicu (G) „crâsnic la biserică”
Murărin (B) „morar”, < *Murariu* + *-in*
Păcurariu (T) < *păcurar* „cioban, păstor”
Plecoş (D) < *plec* „fier” + suf. *-oş*
Strâcăfier (B) „fierar” < *strică* + *fier*
Tinameşter (D) „se pricepea la toate” < bg. *Tina* sau (şi) gr. *Tina* + *Meşter*.

2. Supranume atribuite pentru credințe religioase
Pocăitu (G) „o familie cu toți membrii pocăiți”.

3. Supranume atribuite după numele localităților, locul de origine sau originea etnică
Crişăni (G) „veniți din Crişana”
Codreanu (D) „vine din zonă de munte”
Moldovan (G) „vine din Moldova”
Opăćişeni (G) „provin din localitatea Opătița” < *opătişeni* < *optişeni*
Regheţanu (G) „venit din părțile Regatului”, *regăţean, -ă,* adj. = nume dat de locuitorii din Transilvania celor din țara veche (CADE), cu *ă >e* după *g*
Rusu (G) „provine din Ucraina”, < *rus* „slav de răsărit”
Sârbu (G) „capul familiei este sârb”.

1. Supranume care provin de la nume de familie sau de botez
Numele de familie şi prenumele primesc în unele cazuri valoare de supranume cu rol strict denominativ. Astfel de supranume sunt:
Gligorea (B): variantă a lui *Grigore;* cf. şi bg. *Gligor* + suf. *-ea* (Iordan, DNFR, p. 226)
Goza (G) < *goz* + suf. *-(e)a* (Iordan, DNFR, p 229)
Ianoş (T) < magh. *János* „Ioan” (Iordan, DNFR, p. 253)
Isac (B): nume biblic; ebr. *Isaak* (DOR, p. 88)
Jurj (G) < *Giurgiu*
Muț (G) < *Iosimuț*
Nariţa (G)
Nițu (G) – variantă „masculină” a lui *Niță*; cf. şi bg. *Nitso*, gr. *Nitsos*, *Nitsu* (Iordan, DNFR, p. 336)
Radovan (B) < bg. sau (şi) rus. *Radovan* (Iordan, DNFR, p. 386)
Stoian (T) < bg., rus. *Stojan* (Iordan, DNFR, p. 426) < *Stoia* + *-an*
Toma (T) < ebr. *Thomas* „geamăn” (DOR, p. 163).

Există şi cazuri de forme hipocoristice devenite supranume:
Ďiuri < magh. *Gyuri* (Capor Gheorghe Ďiuri)
Lelu < *Aurel* (Novac Ioan Lelu), cu asimilarea *r-l >l-l*

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Năuț < *Nae* (Felea Ana Năuț)
Nica < *Anica* < *Ana* (Novacovici Ioan Nica)
Truț < *Mitruț* < *Dumitruț* < *Dumitru* (Copil Mihaela Truț)
Uță < *Rafiluță* < *Rafila* (Bloancă Viorica Uță)

Pornind de la materialul discutat, se cuvine să notăm câteva concluzii cu privire la supranume.

Din cele mai vechi timpuri şi până în zilele noastre, supranumele au jucat un rol hotărâtor în precizarea identității indivizilor aparținători grupurilor sociale restrânse. Factorii care determină apariția supranumelor sunt foarte numeroşi şi nu pot fi stabiliți cu precizie întotdeauna, pentru că adesea țin de jocul imaginației ori de subiectivitatea celor care le creează sau, pur şi simplu, de întâmplare. Spiritul critic al poporului nostru, atât de bine reprezentat în creațiile folclorice româneşti, găseşte un teren de manifestare aproape nelimitat atunci când se impune satirizarea cu ajutorul supranumelor a unor defecte morale, cum sunt: prostia, frica, răutatea, lipsa de bună-cuviință, zgârcenia, lăcomia, îngâmfarea, fățărnicia, corupția etc. sau a celor fizice: urâțenia etc.[44].

Cauzele care duc la crearea supranumelor ironice sunt mai numeroase decât cele care generează apariția supranumelor neironice. Primele iau naştere datorită nevoii pe care o simt membrii fiecărui grup social de a-i satiriza pe cei care au defecte morale sau fizice criticabile. Preferința pentru un anumit cuvânt sau pentru o anumită construcție lexicală, practicarea unei meserii mai puțin onorabile sau o întâmplare memorabilă din viața unei persoane sunt alte câteva cauze care determină apariția supranumelor ironice.

Supranumele neironice, având o funcție strict denominativă, sunt generate de cauze care nu vizează satirizarea indivizilor. De aceea, ele provin, în majoritatea cazurilor, de la nume de meserii, de la numele de familie şi de la prenumele mai puțin frecvente în localitate sau de la toponime care indică originea locală a celor care le poartă.

Supranumele nu apar din necesitatea de a se face distincție între oameni, dar ele se păstrează din această necesitate. În mod obişnuit, se atribuie spontan indivizilor, dar nu se impun decât atunci când sunt acceptate cel puțin de majoritatea membrilor colectivității în care trăiesc aceştia. Persoanele care au mai multe defecte nu primesc un singur supranume ironic, ci mai multe (Ioan – *Śoclod* / *Cislenco*), dintre care colectivul alege de obicei pe cel care loveşte mai bine în susceptibilitatea celui vizat. Chiar dacă, inițial, un supranume este atribuit unui singur

[44] Vezi V. Țâra, *Supranumele româneşti din comuna Domaşnea (Caraş-Severin)*, AUT, VI, 1968, p. 229.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

individ, dacă acesta este capul familiei, supranumele poate fi preluat şi de ceilalţi membri ai familiei sale (*Śoclod*).

Pentru că bărbaţii reprezintă de obicei familia în relaţiile cu ceilalţi membri ai grupului social, supranumele lor circulă mai mult şi sunt mai cunoscute.

Faptul că supranumele au un important rol antroponimic este incontestabil, deoarece prin varietatea lor şi mai ales prin calitatea lor de a fi expresive, sugestive, servesc pe lângă nume ca un mijloc în plus de deosebire şi de identificare a indivizilor, mai ales când două sau mai multe persoane au acelaşi nume de familie. Astfel, familiile cu numele de familie *Dan* au supranumele *Chicescu*, respectiv *Sora Mică*; cele cu numele *Novac* au supranumele *Śocâlća* şi *Bâju*; cele cu numele *Mandreş* au supranumele *Vărmeđa* şi *Chentă*. În cazul familiilor cu numele de familie *Giura*, coincide şi numele de botez al capului familiei, *Aurel*, iar supranumele sunt *Mandu* şi *Treosc*.

De cele mai multe ori preferinţa creatorilor de supranume se îndreaptă spre acele elemente ale vocabularului care denumesc noţiuni concrete. Deseori se impun ca supranume cu pronunţat caracter afectiv numele animalelor, plantelor şi obiectelor familiare omului, ale căror caracteristici esenţiale permit o asemănare cu trăsăturile fizice sau morale ale unor persoane.

Este de reţinut faptul că nu au supranume persoanele străine intrate în localităţile anchetate în ultimii ani, precum şi persoanele ce aparţin minorităţilor conlocuitoare. Este vorba aici, în mod special, de localitatea Denta unde se găsesc, în număr mare, sârbi şi bulgari, care nu au supranume.

Datorită faptului că prezintă particularităţi fonetice şi lexicale specifice ţinuturilor cercetate, supranumele sunt importante pentru completarea fizionomiei regionale a graiului din regiunea anchetată.

În interpretarea supranumelor ne-am bazat pe comunicările informatorilor. De cele mai multe ori însă informaţiile primite nu le-am putut lua în considerare, ele fiind date la întâmplare, fără a se putea face o asociere logică între sensul supranumelui şi purtător.

Astfel, sistemul onomastic al localităţior anchetate este urmărit în evoluţia lui de la primele atestări până în zilele noastre.

ABREVIERI

adj. = adjectiv, adjectival
antrop. = antroponim
art. = articol, articulat
B = Banloc
Ban. = Banat
bg. = bulgar, bulgăresc
cf. = confer

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

cr. = croat(ă)
D = Denta
determ. = determinant
dim. = diminutiv, diminutival(ă)
ebr. = ebraic(ă)
ed. = ediție
fasc. = fasciculă
fem. = feminin(ă)
G = Ghilad
germ. = german(ă)
gr. = grec, greacă
hipoc. = hipocoristic
magh. = maghiar(ă)
masc. = masculin
n. p. = nume de persoană
n. top. = nume toponimic
nr. = număr
op. cit. = operă citată
p. = pagină
pers. = persoană
pol. = polon(ă)
pref. =prefix
reg. = regional
rom. = român(ă), românesc
rus. = rusesc(ă)
s. = substantiv
sb., srb. = sârb(ă), sârbesc
scr. = sârbocroat(ă)
sec. = secol
sl. = slav(ă)
subst. = substantival
suf. = sufix
s. v. = sub voce
T = Toager
t. = tomul
top. = toponim
ucr. = ucrainian(ă)
v. = vezi
v. sl.= vechi slav
vol.=volum

BIBLIOGRAFIE

Ardeleanu, Vichentie, *Vechimea numelor de familie țărăneşti din Banat*, în CL, XIII, 1968, nr. 2, p. 219-226.

AUT = „Analele Universității din Timişoara", Seria ştiințe filologice, 1963 şi urm.

Bărboi, Constanța, *Antroponimele comunei Rucăr din județul Argeş*, în LR, XXV, 1976, nr. 6, p. 609-626.

Bărboi, Constanța, *Denominația personală actuală în comuna Rucăr, județul Argeş,* în SCL, XXVIII, 1977, nr. 4, p. 387-403.

CADE = I.-A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat*. Partea I, *Dicționarul limbii române din trecut şi de astăzi*, Partea aII-a, *Dicționarul istoric şi geografic universal*, Bucureşti, Editura „Cartea Românească", [1926-1931].

Candrea, I.-A., *Porecle la români*, Bucureşti, Editura Socec, 1895.

Cernăuțeanu, Natalia, *Observații asupra sistemului de denominație personală în mediu rural,* în LL, V, 1961, p. 77-87.

CL = „Cercetări de lingvistică", Cluj, I, 1956 şi urm.

Constantinescu, *DOR* = N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic român*, Bucureşti, EA, 1963.

Cristureanu, Al., Stan Aurelia, *Prenumele locuitorilor din satul Purcăreți, raionul Sebeş*, în 1957, în CL, V, 1960, p. 103-109.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Cristureanu, Al., *Derivarea cu sufixe şi prefixe în antroponimele din Valea Jiului,* în CL, VI, 1961, nr. 2, p. 171-181.

Cristureanu, Al., *Supranumele locuitorilor din satul Răchita (raionul Sebeş, regiunea Hunedoara)*, în CL, VI, 1961, nr. 2, p. 397-411.

Cristureanu, *Prenume* = Al. Cristureanu, *Prenume de proveniență cultă în antroponimia contemporană românească*, în SMO, p. 21-43.

Csák, L., *Supranume cu rol de identificare la Mera,* în CL, VI, 1961, nr. 1, p. 183-190.

DA = Academia Română. *Dicționarul limbii române*. Tomul I, Partea I: *A-B*, Bucureşti, 1913; Tomul I, Partea III, fasc. I: *D-de*, Bucureşti, 1949; Tomul II, Partea II, fasc. I: *J-lacustru*, Bucureşti, 1937; fasc. II: *ladă-lepădа*, Bucureşti, 1940; fasc. III: *lepădа-lojniță*, Bucureşti, 1948.

DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

DLR = *Dicționarul limbii române* (serie nouă), Bucureşti: VI, litera *M*, 1965.1968; VII/1, litera *N*, 1971; VII/2, litera *O*, 1969; VIII/1-5, litera *P*, 1972-1984; IX, litera *R*, 1975; X/1-5, litera *S*, 1986-1994; XI/1, litera Ş, 1978; XI/2-3, litera T, 1982-1983; XII/1, litera Ţ, 1994; XII/2, litera *U*, 2002; XII/2, litera *V* (*venial-vizurină*), 2002.

EA = Editura Academiei.

EŞ sau EŞE = Editura Ştiințifică (şi Enciclopedică).

Frățilă, V., *Nume de familie, supranume şi toponime de pe valea inferioară a Târnavelor provenite din hipocoristice,* în AUT, XXI, 1983, p. 11-20.

Goicu, Viorica, *Numele de familie din comuna Eftimie Murgu (jud. Caraş-Severin)*, în SO, I, p. 118-126.

Goicu, Viorica, *Nume de persoane din Ţara Zarandului*, Timişoara, Editura Amphora, 1996.

Goicu, Viorica, *Contribuții de onomastică istorică*, Timişoara, Editura Augusta, 2001.

Goicu-Cealmof, Simona, *Sufixul dialectal* ***-oń*** *în lexicul şi antroponimia românească*, în *Lucrările celui de-al XII-lea Simpozion Național de Dialectologie*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2006, p. 317-330.

Graur, *Nume de persoane* = Al. Graur, *Nume de persoane*, Bucureşti, EŞ, 1965.

Graur, Al., *Hipocoristice moderne*, în LR, XXIV, 1975, nr. 3, p. 221-222.

Grecu, D., *Despre supranumele din comuna Berzovia.* I. *Supranume provenite din nume de familie, prenume şi hipocoristice*, în CL, VII, 1962, nr. 2, p. 53-58; II. *Supranume provenite din porecle şi nume de localități*, în CL, VII, 1962, nr. 2, p. 323-334.

Grecu, D., *Forme hipocoristice de prenume din comuna Berzovia (raionul Reşița, regiunea Banat)*, în CL, IX, 1964, nr. 1, p. 109-116.

Grecu, D., *Cu privire la raportul prenume-hipocoristic. Frecvența în sistemul de denominație a unei comune (Berzovia) (raionul Reşița, regiunea Banat),* în SCL, XVI, 1965, nr. 5, p. 53-59.

Homorodean, M., Mocanu, N., *Din onomastica comunei Scărişoara (jud. Alba)*, în St.UBB, fasc. 2, 1969, p. 135-141.

Ionescu, Christian, *Mică enciclopedie onomastică,* Bucureşti, EER, 1975.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Ionescu, Christian, *Observaţii asupra sistemului antroponimic românesc,* în LR, XXV, 1976, nr. 5, p. 519-528.
Ionică, Ion, *Aspecte ale denominaţiei personale în Oltenia de sud*, în SCL, XXXIV, 1983, nr. 2, p. 147-160.
Iordan, *Toponimia* = I. Iordan, *Toponimia românească,* Bucureşti, EA, 1963.
Iordan, DNFR = Iorgu Iordan, *Dicţionar al numelor de familie româneşti*, Bucureşti, EŞE, 1983.
Kis, Emeşe, Groza, Maria, *Porecla – metaforă privită ca un micromodel explicativ*, în SMO, 1969, p. 51-57.
LR = „Limba română”, Bucureşti, I, 1952 şi urm.
NALR-Banat. Date = *Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Banat. Date despre localităţi şi informatori*, sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, Bucureşti, EA, 1980.
Paşca, *ŢO* = Ştefan Paşca, *Nume de persoane şi nume de animale în Ţara Oltului*, Bucureşti, Academia Română, „Studii şi cercetări”, XXVI, 1936.
Paşca, Ştefan, *Supranume colective intercomunale*, în DR, VIII, 1936, p. 200-212.
Pătrăşcanu, Traian, *Nume de oameni din Valea Mureşului*, în LR, XVI, 1967, nr. 5, p. 435-447.
Pătruţ, I., *Onomastica românească*, Bucureşti, EŞE, 1980.
Pătruţ, I., *Nume de persoane şi nume de locuri româneşti*, Bucureşti, EŞE, 1984.
Pătruţ, I., *Antroponime din etnonime?*, în CL, XXIX, 1984, nr. 1, p. 56-57.
Petrache, Tatiana, *Dicţionar enciclopedic al numelor de botez: cu un tabel alfabetic al sfinţilor ortodocşi*, Bucureşti, Editura Anastasia, 1998.
Purcar-Guşeilă, Margareta, *Porecle (comuna Şimşina, raionul Dej, regiunea Cluj)*, în LL, XIV, 1967, p. 143-164.
Roşianu, Ion, *Observaţii asupra sistemului popular de denominaţie personală în Transilvania*, în CL, XII, 1966, nr. 2, p. 345-372.
Roşianu, Ion, *O problemă de onomastică în discuţie: poreclă – supranume*, în CL, 1966, nr. 2, p. 345-372.
Roşianu, Ion, *Despre numele proprii şi conţinutul lor*, în CL, XVII, 1972, nr. 1, p. 295-307.
SCO = „Studii şi cercetări de onomastică”, 7, Craiova, Editura Universitaria, 2002.
Stan, Aurelia, *Porecle şi supranume din Valea Bistriţei*, în LR, VI, 1957, nr. 5, p. 42-48.
Stan, Aurelia, *Frecvenţa numelor de persoană masculine în Valea Sebeşului*, în CL, II, 1957, p. 267-279.
Stan, Aurelia, *Forme hipocoristice scurte ale unor prenume din ALR*, în CL, X, 1965, nr. 2, p. 351-353.
Stan, Aurelia, *O problemă de terminologie onomastică: poreclă – supranume*, în CL, XVIII, 1973, nr. 1, p. 86-87.
Stan, I. T., *Porecle şi supranume din comuna Sohodol*, StUBB, XVIII, 1968, fasc. 1, p. 99-110.
StUBB = „Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Series Philologica”, Cluj, I, 1956 şi urm.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)

Teiuş, Sabina, *Criteriile de alegere a prenumelor în Valea Bistriţei*, în CL, VII, 1962, nr. 2, p. 315-322.
Teiuş, Sabina, *Referitor la sfera şi locul onomasticii în lingvistică*, în SMO, 1969, p. 7-11
Toma, Ion, *Nume de persoane din satul Lăcriţa (Dolj)*, în CF, 1972, nr. 1, p. 61-73.
Tomescu, Domniţa, *Gramatica numelor proprii în limba română*, Bucureşti, Editura All, 1988.
Tomescu, Domniţa, *Numele de persoană la români. Perspectivă istorică*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
TUT = Tipografia Universităţii din Timişoara.
Ţâra, V. D., *Supranume româneşti din comuna Domaşnea*, în AUT, VI, 1968, p. 225-239.
Vinţeler, O., *Porecle din satul Căptălan (raionul Aiud, regiunea Cluj)*, în CL, IX, 1964, nr. 1, p. 117-127.
Weigand, *Banat/Jb* = G. Weigand, *Der Banater Dialekt*, Jahresbericht , III, 1896, p. 198-332 şi separat, Leipzig, 1896.

DIE ANTHROPONYMIE EINIGER IM SÜDWESTEN VON TEMESWAR GELEGENEN ORTE (*GHILAD, BANLOC, DENTA, TOAGER*)

(Zusammenfassung)

Was die Antroponymen von südwestlicher Temeswar betrifft, unterscheidet man zwei unterschiedliche Systeme, die sich gegenseitig beeinflusssen: das offizielle System und das volkstümliche System. Das offizielle System setzt eine Anlage voraus, die aus Familiennamen und Taufnamen gebildet ist. Der Familienname, von allen Mitgliedern derselben Familie getragen, ist ein erblicher und ein fester Bestandteil. Die Taufnamen oder die Vornamen repräsentieren die Basis der Onomastik. Sie können in zwei großen Gruppen klassifiziert werden: die christliche oder die hagiographische Gruppe und die weltliche Gruppe. Im Bezug auf Beinamen und Übernamen, die dem volkstümlichen System angehören, die Terminologie ist uneinheitlich, man benutzt sowohl die beiden Wörter, als auch nur einen Terminus. Die suggestiven und die expressiven Übernamen haben eine wichtige antroponymische Funktion, weil sie nicht nur Namen bezeichnen, sondern auch die Verschiedenheit und die Identifizierung der Menschen.

Das onomastische System wurde in seiner Entwicklung, von den ersten Urkunden bis zu unseren Tagen verfolgt.

BDD-A6417 © 2008 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:06:40 UTC)